

Malene Thøgersen og Frederik Petersen

Demokrati gennem foreningsråd?

Foreningers engagement i lokale samråd på kultur- og fritidsområdet

Det er en udbredt antagelse, at foreninger kan spille en demokratisk rolle som bindeled mellem borgere og det politiske system, men foreningerne udfolder ikke altid denne rolle på egen hånd. Særligt på kultur- og fritidsområdet findes der mange lokale foreningsråd, som er paraplyorganisationer for foreninger inden for de respektive fritidsområder, og som kan spille en medierende rolle mellem foreningerne og kommunen. Det forudsætter dog, at foreningerne engagerer sig i samrådene, men det er langt fra altid tilfældet. På baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt foreninger på kultur- og fritidsområdet i fire danske kommuner undersøges variationen i foreningernes engagement i lokale foreningsråd. Resultaterne viser, at flere menneskelige ressourcer i foreningerne og en højere grad af lokal orientering påvirker engagementet positivt. Derudover er idrætsforeninger mere tilbøjelige til at engagere sig end øvrige foreningstyper.

Nøgleord: foreninger, demokrati, lokale samråd, kommuner

Det er en udbredt antagelse i både den teoretiske og den empiriske foreningslitteratur, at foreningslivet kan spille en central rolle for demokratiet. Samtidig er der mange forskellige bud på, hvordan de gør det, og hvilke forhold der har betydning for, om det demokratiske potentiale udfoldes, og der er store forskelle på tværs af foreninger (Fung, 2003; Roßteuscher, 2005; Ibsen, Thøgersen og Levinsen, 2013). Når det gælder foreningernes eksterne demokratiske rolle som bindeled mellem borgerne og det politiske system, er det derudover interessant, at foreningerne langt fra altid engagerer sig på egen hånd. Mange steder indgår foreningerne i lokale samråd, som er sammenslutninger af foreninger inden for et givet foreningsområde (Thøgersen et al., 2021). Disse lokale samråd kan spille en central, medierende rolle mellem kommuner og foreningsliv (Bergsgard og Nødland, 2009; Enroljas, Seippel og Waldahl, 2012; Torpe, 2014), og det gælder ikke mindst på kultur- og fritidsområdet, hvor de er udbredte inden for idræt, kultur, aftenskoler og uniformerede korps. Foreninger på kultur- og fritidsområdet kan dermed potentielt styrke deres demokratiske rolle gennem samrådene. Da disse foreninger samtidig antalsmæssigt udgør mere end halvdele af det samlede foreningsliv, er det et interessant område at belyse. På trods

af samrådenes demokratiske potentiale har de imidlertid fået begrænset forskningsmæssig opmærksomhed, og derfor er der behov for mere viden om, hvad der karakteriserer de foreninger, der vælger at engagere sig i samråd. Artiklens formål er derfor

1. at undersøge, hvad der kan forklare forskellene i foreningernes engagement i samråd på kultur- og fritidsområdet
2. at diskutere resultaternes betydning for foreningernes og foreningssamrådenes demokratiske rolle.

Nedenfor følger en uddybende gennemgang af den teoretiske baggrund for at belyse foreningernes engagement i foreningssamråd med særlig vægt på foreningernes demokratiske potentialer. Derefter sættes der fokus på samrådene med særlig vægt på koblingen mellem samrådenes rolle og foreningernes demokratiske rolle. I det efterfølgende afsnit formuleres en række teoretiske forventninger til, hvad der kan forklare variationen i foreningernes engagement i samrådene. Disse hypoteser undersøges derefter med udgangspunkt i data fra en spørgeskemaundersøgelse, der er gennemført blandt foreninger på kultur- og fritidsområdet i fire danske kommuner. Afslutningsvis diskuteres analysens resultater med fokus på udfordringer og potentialer for foreningernes og foreningssamrådenes demokratiske rolle.

Foreningers demokratiske rolle – teoretiske perspektiver

Som nævnt ovenfor er der mange forskellige måder at betragte foreningers demokratiske rolle på. Ofte sondres der – inspireret af Tocquevilles bog *Democracy in America* – mellem interne og eksterne demokratiske effekter. De interne effekter er foreningernes rolle som skoler i demokrati og formidlere af samfundsmæssige værdier, mens de eksterne demokratiske effekter er foreningslivets rolle som interessevaretagere og bindeled mellem borgerne og det politiske system (Torpe, 2003; Putnam, 2003; Amnå, 2006; Enroljas og Trætteberg, 2023).

Andre teoretikere nuancerer foreningernes demokratiske rolle yderligere. Det gælder fx Warren (2001), som ud over de interne og eksterne demokratiske effekter introducerer begrebet offentlighedseffekter. Ifølge Warren er foreningernes offentlighedseffekter i spil, når foreningerne indgår i den offentlige sfære som et forum for kommunikation internt i civilsamfundet og derefter mellem civilsamfundet og staten. Offentlighedseffekterne tilføjer dermed en ekstra dimension, der omhandler foreningernes potentiale for at indsamle og koordinere information – fx omkring oplevede udfordringer mv. – som siden kan kommunikeres videre til det politiske system (Warren, 2001: 70ff). Der er derfor et tæt samspil mellem foreningernes offentlighedseffekter og deres eksterne demokra-

tiske rolle som bindeled til det politiske system. Offentlighedseffekterne eksisterer i deres egen ret, men kan også ses som en integreret del af foreningernes eksterne rolle. Hvor de interne demokratiske effekter står særligt centralt i et deltagelsesdemokratiske demokratiideal (e.g. Pateman, 2012; Fung, 2003: 532), relaterer offentlighedseffekterne og de eksterne effekter sig i højere grad til det pluralistiske og repræsentative demokratiideal, hvor foreningerne ses som bærere af borgernes forskellige interesser og som kanaler ind i det politiske system (Fung, 2003: 530).

Ifølge litteraturen på området kan foreningslivet dermed spille en demokratisk rolle på mange forskellige niveauer og måder. Foreningernes demokratiske potentiale understreges samtidig i det lovmæssige mål for kommunernes støtte til foreninger efter folkeoplysningsloven, som mange foreninger på kultur- og fritidsområdet modtager (Folkeoplysningsloven § 1, § 7 og § 14), ligesom det demokratiske ideal ofte italesættes i den politiske diskurs på området (Regeringen, 2022; Socialdemokratiet et al., 2019; Ibsen, 2020: 123). Både i en dansk og en international kontekst har resultater fra empiriske undersøgelser dog givet anledning til at diskutere, om antagelserne om foreningernes demokratiske effekter er overvurderede, blandt andet fordi andre sfærer i samfundet kan have lige så store demokratiske potentialer (Andersen, 2002; Pestoff, 2008; Dekker, 2014), og fordi medlemmernes engagement ofte afgrænser sig til de konkrete aktiviteter i foreningerne (Ibsen og Levinsen, 2016; Østerlund, 2014; Rask, Nygaard og Bjerrum, 2021). Foreningernes demokratiske potentiale afhænger derudover i vid udstrækning af både den politiske kontekst, de indgår i, og af deres karakter (Roßteuscher, 2005: 7). Specifikt i forhold til de eksterne demokratiske effekter tyder meget på, at foreningernes interessevaretagende rolle har ændret karakter over tid fra et ønske om at påvirke samfundet i bestemte retninger til større fokus på medlemmerne og den konkrete aktivitet i foreningen (Ibsen, Thøgersen og Levinsen, 2013; Dekker, 2014). Det betyder, at foreningernes interessevaretagende rolle i højere grad handler om at skabe gode vilkår for medlemmernes interesser og aktiviteter – ikke mindst på kultur- og fritidsområdet (Thøgersen, 2012). Ikke desto mindre har de seneste danske foreningsundersøgelser vist en tendens til øget hyppighed i foreningernes kontakt med forvaltning og politikere i det kommunale system (Levinsen, Thøgersen og Ibsen, 2012; Ibsen, Thøgersen og Levinsen, 2013: 63), men både i en dansk og international kontekst mangler der opdateret viden om foreningslivets demokratiske betydning (Smith og Puyvelde, 2016). Den interne demokratiske rolle som skoler i demokrati synes dog at have fået mere opmærksomhed end den eksterne demokratiske rolle (Ibsen, 2020), som vil være i fokus her.

Når det gælder foreningernes eksterne demokratiske rolle – herunder offentlighedseffekter – er deres engagement i lokale foreningssamråd helt central. Det skyldes, at samrådene kan spille en medierende rolle mellem foreningerne og kommunen (Bergsgard og Nødland, 2009; Enroljas, Seippel og Waldahl, 2012; Torpe, 2014). I det følgende uddybes samrådenes udbredelse og roller.

Foreningssamrådenes udbredelse og roller

Samrådenes eksistens kan ses som et udtryk for en stærk historisk tradition for at organisere sig på lokalt, regionalt og nationalt niveau, som er et af de punkter, hvor den frivillige sektor i Skandinavien adskiller sig fra mange andre lande, fx USA (Klausen og Selle, 1996). 60 pct. af alle lokale foreninger er medlem af en landsdækkende paraplyorganisation, og andelen er endnu højere på kultur- og fritidsområdet (Ibsen, Thøgersen og Levinsen, 2013). Landsorganisationerne fungerer som organisatorisk mellemlid mellem den enkelte forening og staten. På kommunalt niveau har kommunerne over tid fået en større rolle i kraft af deres opgaveportefølje og størrelse, hvilket i stigende grad har gjort det relevant for foreningerne også at organisere sig på kommunalt plan igennem foreningssamråd. Samrådene er typisk organiseret som paraplyorganisationer, som foreninger inden for et givet foreningsområde kan være medlem af, og der afholdes årsmøde eller generalforsamling for medlemmerne som en del af den demokratiske struktur. Den konkrete organisering varierer på tværs af de enkelte samråd. For eksempel varierer det, om foreningerne betaler kontingent, og om de selv aktivt skal melde sig ind i samrådet, eller om de automatisk bliver medlem, når de bliver godkendt som folkeoplysende forening (Thøgersen et al., 2021).

Foreninger på kultur- og fritidsområdet fylder meget i det danske foreningsliv. I 2010 viste en omfattende foreningsregistrering, at kategorierne ”idræt”, ”kunst og kultur” samt ”fritid og hobbies” udgjorde næsten 55 pct. af det samlede antal foreninger (Ibsen, Thøgersen og Levinsen, 2013: 29). Foreningssamråd er tilsvarende særligt udbredte på kultur- og fritidsområdet, hvor der i 2021 blev registreret 224 samråd på landsplan (Thøgersen et al., 2021). Samrådenes antal varierer på tværs af områder (tabel 1), men der er et eller flere i langt de fleste af landets kommuner. Muligheden for at engagere sig i samråd er således udbredt, men dog ikke til stede for alle landets foreninger. Ud over samrådene har kommunerne pligt til at nedsætte såkaldte § 35 stk. 2-udvalg (folkeoplysningsudvalg) med repræsentation af foreninger for at sikre brugerinddragelse på området (folkeoplysningsloven § 35). Foreningerne har dermed også mulighed for at engagere sig i disse udvalg. Forskellen er, at de lovpligtige udvalg er kommunale og omfatter hele folkeoplysningsområdet, mens samrådene repræsenterer de enkelte foreningsområder og helt overvejende er foreningsdrevne.

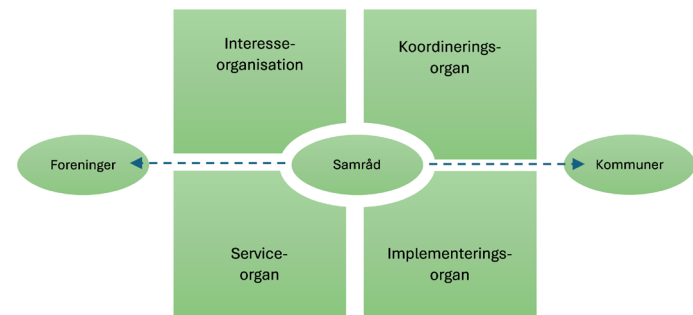
Tabel 1: Antal samråd på landsplan

Område	Antal
Idræt	68
Aftenskoler	48
BUS/spejdere	58
Kultur	40
Øvrige	10
Total	224

Kilde: Thøgersen et al. (2021).

Samrådenes rolle som bindeled mellem foreninger og kommune kan bestå af mange forskellige elementer. Som figur 1 viser, kan der sondres mellem fire roller: *interesseorganisation* og *koordineringsorgan* fylder mest i samrådenes vedtægter og bevidsthed og er et gennemgående fokus i artiklen. Derudover kan samråd være et implementeringsorgan, hvor de varetager opgaver på vegne af kommunen, og endelig kan de vejlede og rådgive foreningerne og dermed varetage en servicerolle (Thøgersen, Bilberg og Petersen, 2022: 45).

Figur 1: Samrådenes rolle som bindeled mellem kommune og foreningsliv

Kilde: Thøgersen, Bilberg og Petersen (2022: 42). Rollerne er inspireret af Waldahl (2009).

Både i samrådenes vedtægter og i deres vurdering af egen rolle fylder rollen som interesseorganisation meget. Samrådene ser det som deres opgave at varetage foreningernes interesse overfor kommunen og skabe gode vilkår for dem. I den koordinerende rolle er formålet at skabe en fælles mening og interesse blandt områdets foreninger, og det står også centralt i mange samråds selvopfattelse

(Thøgersen et al., 2021; Thøgersen, Bilberg og Petersen, 2022). I et demokratisk perspektiv er der sammenhæng mellem de to roller, da rollen som interesseorganisation til en vis grad forudsætter, at samrådene kender foreningernes fælles behov og ønsker. Empiriske studier viser også, at samråd kan have en strategisk bevidsthed om, at en stærk koordinerende rolle og kontakt til baglandet styrker deres indflydelsesmuligheder (Thøgersen, Bilberg og Petersen, 2022: 98). Gennem deres interessevaretagelse er de interessante for foreningernes eksterne demokratiske rolle, og gennem deres koordinerende rolle er de interessante for foreningernes offentlighedseffekter, da de kan bidrage til information, kommunikation og koordinering på tværs af foreninger.

Foreningernes kendskab til, medlemskab af og engagement i samrådene kan have afgørende betydning for både foreningernes og samrådenes demokratiske rolle, hvis det ses i et repræsentativt demokratisk perspektiv.

En norsk undersøgelse viser eksempelvis, at idrætssamråd i højere grad end enkeltstående foreninger oplever, at det er let at få indflydelse og gennemslagskraft i kommunale organer (Bergsgard og Nødland, 2009: 138).

Det kan tyde på, at foreningerne kan styrke deres demokratiske potentiale gennem samrådene. Trods samrådenes store lokaldemokratiske potentiale har de imidlertid ikke fået meget opmærksomhed forskningsmæssigt, hvilket gør det væsentligt at belyse foreningernes engagement i samråd. I det følgende afsnit formuleres en række teoretiske forventninger til, hvad der kan forklare variationen i foreningernes engagement i samrådene.

Foreningernes engagement i lokale samråd – teoretiske forventninger

Som beskrevet kan engagement i lokale foreningssamråd ses som et centralt element i foreningernes demokratiske rolle, når der er fokus på både offentlighedseffekter og eksterne demokratiske effekter (Torpe, 2014; Warren, 2001). På grund af forskelle på foreningsstørrelse, aktivitetsmæssigt fokus og holdninger til egen rolle kan der forventes variation i foreningernes engagement i samråd. Det er disse forskelle, som analysen vil sætte fokus på med ressourcer, foreningstype og lokal orientering som de centrale foreningsdimensioner. I det følgende udfoldes dimensionerne og analysens hypoteser, og efterfølgende gennemgås den samlede analysemodel og operationalisering af analysens delelementer.

H1: Ressourcestærke foreninger vil engagere sig mere i samråd end mindre ressourcestærke foreninger.

Foreningers tilbøjelighed til at samarbejde med andre lokale aktører kan teoretisk set hænge sammen med deres organisatoriske ressourcer. Samarbejde med andre organisationer er typisk krævende og forudsætter tilstrækkelige ressourcer, herunder finansielle, strukturelle og menneskelige (se fx Hall et al., 2003; Doherty og Cuskelly, 2020; Rossi et al., 2023). Artiklen fokuserer på betydningen af de menneskelige ressourcer i form af antal medlemmer, antal frivillige samt hvorvidt foreningen har lønnede medarbejdere. Flere empiriske undersøgelser har vist en tendens til, at jo flere medlemmer og frivillige en forening har, jo mere tilbøjelig er den til at engagere sig i lokalsamfundet eller i konkrete samarbejdsrelationer (Rask, Nygaard og Bjerrum, 2021: 80; Ibsen og Iversen, 2024). Når det gælder tilstedeværelsen af lønnede ansatte, har de nævnte undersøgelser ikke fundet nogen klare sammenhænge, men det er alligevel relevant at belyse i relation til foreningernes engagement i lokale samråd.

Foreninger med mange menneskelige ressourcer forventes overordnet at have bedre mulighed for at samarbejde med andre aktører. Foreningsarbejdet beror overvejende på frivillighed, hvilket grundlæggende begrænser foreningernes handlemuligheder – i særdeleshed når det gælder aktiviteter, der går ud over den primære aktivitet, fx engagement i samråd. Det kræver således noget af den enkelte forening at forholde sig til samrådets arbejde og at bruge det aktivt. Flere frivillige eller lønnede medarbejdere kan imidlertid betyde, at der er flere eller mere dedikerede hænder til at løfte et samarbejde med andre aktører. Derudover har foreninger med mange ressourcer adgang til et større netværk, som alt andet lige øger sandsynligheden for at finde samarbejdspartnere. Ud fra det teoretiske afsæt er forventningen derfor, at der er en positiv sammenhæng mellem foreningens ressourcemæssige kapacitet og tilbøjeligheden til engagement i samråd.

H2: Jo større grad af lokal orientering, jo mere vil foreninger engagere sig i samråd.

Flere undersøgelser har vist, at foreningernes lokale orientering og holdninger til egen rolle i lokalsamfundet har betydning for, hvorvidt de i praksis samarbejder med andre lokale aktører (Ibsen, Thøgersen og Levinsen, 2013; Thøgersen og Bjerrum, 2022; Levinsen og Ibsen, 2020: 49). Det ser man fx, når en idrætsforening opfatter det som vigtigt at fremme sundhed og bevægelse blandt børn og unge i lokalområdet og derfor indgår en aftale med den lokale folkeskole.

Lokal orientering er et udtryk for foreningers egen grundlæggende rolleforståelse. Det varierer på tværs af foreninger, om de primært er orienteret mod egne aktiviteter, eller om de har et bredere udsyn mod det omkringliggende

samfund. Lokalt orienterede foreninger er således holdningsmæssigt orienteret mod at udvikle og vedligeholde det lokalsamfund, de er en del af. Et middel til at realisere denne rolleforståelse er at opbygge et socialt netværk, der forgrener sig ud i lokalsamfundet (Ansell, 2003). Et samråd kan i den forbindelse opfattes som et netværk, der kan bruges til at få indsigt i det lokale foreningsliv på det pågældende foreningsområde og til at vedligeholde og udvikle foreningslivet. Selvom samråd er for foreninger i hele kommunen og ikke kun for et lokalområde, kan engagement i samråd være én måde, hvorpå foreningerne kan omsætte deres lokale orientering til konkret handling. Derfor forventes det, at foreninger med en høj grad af lokal orientering også vil være mere tilbøjelige til at engagere sig i lokale samråd.

H3: Idrætsforeninger er mere tilbøjelige til at engagere sig i foreningssamråd end andre foreningstyper.

Foreningerne på kultur- og fritidsområdet dækker over en høj grad af variation, hvilket også afspejler sig i de foreninger, der indgår i undersøgelsen. Som belyst ovenfor er der store forskelle på, hvor mange medlemmer foreningerne har, men der er også store forskelle på karakteren af det foreningsområde, de repræsenterer. Derfor kan der også forventes at være forskel på foreningernes engagement i samrådene på tværs af områder. Især tre forhold forventes at have betydning for, i hvilken grad foreninger på et område engagerer sig i samråd, og de hænger indbyrdes sammen. For alle tre parametre skiller idrætsområdet sig ud.

Områdets størrelse: De fire foreningsområder varierer meget, når det gælder antallet af foreninger på området. Idræt skiller sig ud ved at omfatte mere end 50 pct. af foreningerne i undersøgelsen. Områdets størrelse og den deraf følgende variation kan forventes at fremme behovet for engagement i et fælles samråd, som kan samle og koordinere områdets interesser, fx behovet for forskellige typer af faciliteter. En indvending kan være, at mindre foreninger kan opleve et endnu større behov for at stå sammen for ikke at blive glemt, men her kan det være en udfordring at samle de nødvendige ressourcer til arbejdet i samrådet.

Politisk opmærksomhed på området: I kraft af områdets størrelse og idrætsområdets kobling til mange andre forvaltningsområder – især sundhed – er der typisk større politisk opmærksomhed på idrætsområdet end på de øvrige foreningsområder. Også landsorganisationerne har de senere år i stigende grad profileret sig på sundhedsområdet (Hansen, 2014).

Samrådernes position: Idrætsområdet var historisk set det første til at organisere sig i samråd, og idrætssamrådene har derfor den mest etablerede position (Hansen, 1944; Thøgersen et al., 2021). Derudover viser en landsdæk-

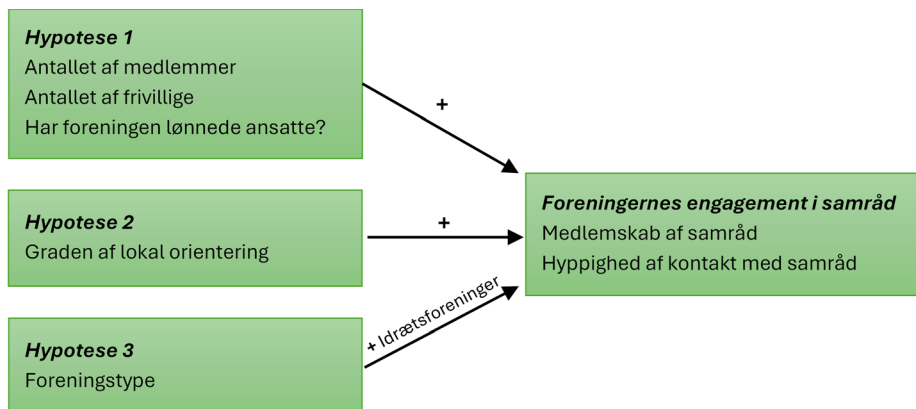

kende spørgeskemaundersøgelse blandt samråd på kultur- og fritidsområdet, at de er den samrådstype, som har den højeste grad af selvvrideret indflydelse på kommunale beslutninger på området, og deres eget fokus på interessevaretagelse er stort sammenlignet med de øvrige områder. Samtidig er det især idrætssamråd, der varetager konkrete opgaver for kommunen, fx i forbindelse med puljer, prioritering af anlægsønsker og fordeling af faciliteter. Endelig har idrætssamråd i højere grad end øvrige samrådstyper faste møder med både politikere og forvaltning i kommunen, og nogle samråd deltager i politikudvikling på området (Thøgersen et al., 2021).

Idrætssamrådenes position gør samlet set, at idræt er det område, hvor samrådene i videst udstrækning nærmer sig egentlige korporative strukturer eller privilegeret pluralisme (Christiansen og Nørgaard, 2002: 31; Binderkrantz, Christiansen og Pedersen, 2015), da de har en privilegeret position i beslutningsstrukturene gennem møder og øvrige inddragelsesformer. Det kan gøre det særligt attraktivt for idrætsforeninger at melde sig ind i samråd. Dog er det igen vigtigt at understrege de store forskelle i samrådenes roller på tværs af kommuner, men samlet set adskiller idrætssamrådene sig på en række centrale parametre fra de øvrige samrådstyper. Forventningen er derfor, at idrætssamrådets og idrætssamrådenes etablerede position medfører, at idrætsforeninger vil være mere tilbøjelige til at engagere sig i samråd end de øvrige foreningstyper.

Figur 2 illustrerer artiklens samlede analysemodel.

Figur 2: Artiklens analysemodel

Metode og datagrundlag

Datagrundlag

Datagrundlaget for artiklens empiriske analyse er en spørgeskemaundersøgelse blandt foreninger på hele kultur- og fritidsområdet i fire danske kommuner: Høje-Taastrup, Slagelse, Varde og Viborg, som var casekommuner i en større undersøgelse af foreningssamrådernes roller og potentialer i perioden 2020-2022 (Thøgersen, Bilberg og Petersen, 2022). Casekommunerne er valgt ud fra et ønske om diversitet (Gerring, 2007). I udvælgelsen er variation i kommunernes demografiske og geografiske karakteristika prioriteret, så de samlet set omfatter både urbaniserede og mindre urbaniserede kommuner. Dette valg skyldes, at tidligere undersøgelser har vist variation i foreningslivet på tværs af land og by (se fx Eske, 2021; Ibsen og Iversen, 2022). Konkret er sondringen mellem yderkommuner, landkommuner, mellemkommuner og bykommuner anvendt, da denne opdeling blandt andet bygger på en række geografiske parametre (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2011). Casekommunerne omfatter dermed én kommune inden for hver type. Et andet udvælgelseskriterium har været, at alle fire kommuner har samråd inden for alle foreningstyper.

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i foråret 2021. Den samlede population af foreninger på kultur- og fritidsområdet i de fire kommuner er på 1026, og 410 foreninger (40 pct.) har besvaret spørgeskemaet. Dertil kommer 55 delvise besvarelser, som også indgår i analysen. Tabel 2 og tabel 3 viser sammenhængene mellem population og spørgeskemadata, og hvordan svarene fordeler sig på tværs af kommuner og foreningstyper. Som det fremgår, er der fin repræsentation på tværs af kommuner og foreningstyper – dog med en lille underrepræsentation af foreninger i Varde Kommune, en underrepræsentation af idrætsforeninger og en lille overrepræsentation af uniformerede korps.

Tabel 2: Foreningernes fordeling på kommuner – i population og i spørgeskemadata

	Antal i population	Andel i population (pct.)	Antal svar (inklusive delvise)	Andel svar (pct.)	Forskel mellem population og svar
Høje-Taastrup	148	14,4	72	15,5	+ 1,1
Slagelse	297	28,9	137	29,5	+ 0,6
Varde	213	20,8	85	18,3	- 2,5
Viborg	368	35,9	171	36,8	+ 0,9
I alt	1.026	100	465	100	-

Table 3: Foreningernes fordeling på typer – i population og i spørgeskemadata

	Antal udsendte	Andel i population (pct.)	Antal svar (inklusive delvise)	Andel svar (pct.)	Forskel mellem population og svar
Idrætsforening	563	54,9	235	50,5	-4,4
Kulturforening	222	21,6	97	20,9	-0,7
Uniformeret korps	58	5,7	35	7,5	1,8
Aftenskole	51	5,1	23	4,9	-0,2
Anden forening	132	12,9	75	16,1	3,2
I alt	1.026	100	465	100	-

Operationalisering

Table 4 viser en oversigt over operationaliseringen af de variable, der indgår i analysemodellen samt de øvrige kontrolvariable, der er medtaget. Foreningers medlemskab af samråd er en helt central afhængig variabel og kræver et par uddybende bemærkninger. I de udvalgte casekommuner er der samråd på alle foreningsområder, så alle foreninger i undersøgelsen har mulighed for at engagere sig i et samråd. Samlet set angiver 53 pct. af foreningerne i undersøgelsen, at de er medlem af et samråd. Det er vigtigt at nævne, at der er tale om ”oplevet” og ikke ”reelt” medlemskab. I nogle tilfælde er foreningerne automatisk medlem af et samråd, men det medfører ikke pr. automatik et højere oplevet medlemskab end i de tilfælde, hvor foreningerne selv skal melde sig ind (Thøgersen, Bilberg og Petersen, 2022).

Den anden centrale afhængige variabel er, hvor ofte foreningerne kontakter samrådet, og her er der kun fokus på dem, der er medlem af et samråd. Foreningernes engagement i samråd måles dermed på to måder: gennem deres medlemskab af samrådet og gennem hyppigheden af deres kontakt med samrådet. Medlemskab er et grundlæggende udtryk for tilknytning til samrådet, mens hyppighed af kontakt er et udtryk for omfanget af foreningens engagement i samrådet.

Når det gælder foreningstyper, skal det nævnes, at idrætsforeninger indgår som to forskellige variable, hvor den ene indgår som uafhængig variabel i analysen af hypotese 3 (en dikotom variabel), mens den anden indgår som kontrolvariabel i analysen af de øvrige hypoteser (en kategorisk variabel med alle foreningstyper).

Tabel 4: Oversigt over analysens variable

Variable	Variabelstruktur	Gns.	SD
Foreningens ressourcer			
Antal kontingentbetalende medlemmer/kursister	0-8,78 (logaritmisk skala)	4,41	1,48
Antal frivillige (ulønnede) inden for det seneste år	0-5,88 (logaritmisk skala)	2,67	0,89
Lønnede medarbejdere det seneste regnskabsår	(0) nej, (1) ja	0,20	0,40
Lokal orientering			
Orientering I: "At bidrage til lokalsamfundets udvikling"	(1) ingen betydning, lille betydning, en vis betydning, stor betydning, (5) meget stor betydning	3,55	1,18
Orientering II: "At bevare og udvikle lokalsamfundets traditioner"	(1) ingen betydning, lille betydning, en vis betydning, stor betydning, (5) meget stor betydning	3,71	1,11
Foreningstype			
Foreningstype I	(0) øvrige foreningstyper, (1) idrætsforening	0,51	0,50
Engagement i samråd			
Medlemskab af samråd	(0) nej, (1) ja	0,63	0,48
Hyppighed af kontakt til samråd	(1) Har ikke haft behov for at kontakte samrådet, sjældnere end en gang årligt, en gang årligt, flere gange om året men ikke månedligt, en eller flere gange om måneden men ikke ugentligt, (6) en eller flere gange ugentligt	3,16	1,18
Kontrolvariable			
Foreningstype II	(1) Idrætsforening, kulturel forening, uniformeret korps (spejdere mv.), aftenskole, (5) anden foreningstype	-	-
Kommune	(1) Høje-Taastrup, Varde, Slagelse, (4) Viborg	-	-
Etableringsår	1860-2020	1973,10	34,81

Endelig undersøges lokal orientering med to separate variable, der på forskellig vis indfanger foreningernes holdning til deres lokalområde ud fra spørgsmålet, ”Hvor stor betydning har de følgende forhold for foreningens arbejde og relationer til lokalsamfundet (der hvor foreningen holder til)?” Herefter blev foreningen bedt om at vurdere følgende udsagns betydning på en fempunktsskala fra ”meget stor betydning” til ”ingen betydning”: ”at bidrage til lokalsamfundets udvikling” og ”at bevare og udvikle lokalsamfundets traditioner”. Det er muligt at lave et indeks ud fra de to indikatorer, men det er fravalgt, dels for at højne gennemsigtigheden, dels fordi indeksering typisk kræver flere indikatorer.

Analysestrategi

Formålet med analysen er at identificere årsager til variation i foreningers engagement i samråd. Der anvendes multivariat OLS-regression og logistisk regression, hvor hypotesernes uafhængige og afhængige variable undersøges med kontrol for øvrige forhold, der kan påvirke begge variable, og som kommer før den uafhængige variabel i tid. Selvom analysen har et kausalt sigte, kræver det ofte et mere avanceret forskningsdesign at fastslå årsag og effekt. Analysens modeller medtager flere relevante kontrolvariable, men det er i sagens natur svært at medtage en udtømmende liste. Modellerne kan desuden ikke sige noget endegyldigt om retningen på sammenhængene, dvs. om effekten primært løber fra den uafhængige variabel til afhængige eller omvendt. Selvom kausaliteten principielt kan gå begge veje, er der mest, der taler for, at sammenhængene går i den retning, som modellen antager.

Analyse

I analysen vil de tre temaer og hypoteserne blive belyst med udgangspunkt i det beskrevne datagrundlag. Tabel 5 viser resultaterne for alle hypoteser, både når det gælder medlemskab af et samråd og hyppighed af kontakt med samrådet. Først gennemgås de resultater, hvor medlemskab er den afhængige variabel, og analysen er baseret på en logistisk regression. Derefter gennemgås resultater for hyppigheden af kontakt som den afhængige variabel, og denne analyse er baseret på en lineær regression.

Medlemskab af samråd

Model 1 undersøger hypotesen om, at ressourcestærke foreninger vil engagere sig mere i samråd end mindre ressourcestærke foreninger (hypotese 1). Resultaterne viser, at hypotesen finder støtte, når det gælder antallet af medlemmer i foreningen ($p < 0,05$), mens antallet af frivillige og lønnede medarbejdere ikke har selvstændig betydning for tilbøjeligheden til medlemskab. Den væsentligste

Table 5: Sammenhængen mellem foreningsressourcer, lokal orientering, idrætsforeninger og medlemskab samt hyppighed af kontakt med samråd

	Y - Medlemskab af samråd				Y - Kontakthypighed			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	Ressourcer	Orientering I	Orientering II	Idrætsforening	Ressourcer	Orientering I	Orientering II	Idrætsforening
Medlemmer	0,232** (0,105)	0,214* (0,113)	0,206* (0,114)	0,201** (0,101)	0,112** (0,053)	0,097* (0,056)	0,090 (0,057)	0,117** (0,053)
Uløn. frivillige	0,025 (0,172)	0,052 (0,185)	0,074 (0,184)	0,027 (0,162)	-0,002 (0,094)	-0,008 (0,099)	0,003 (0,099)	0,000 (0,090)
Lønnede: Ja	0,260 (0,357)	0,069 (0,387)	0,137 (0,383)	0,222 (0,331)	0,624*** (0,172)	0,567*** (0,201)	0,615*** (0,195)	0,584*** (0,154)
Orientering I		0,248** (0,124)				0,100 (0,069)		
Orientering II			0,237* (0,128)				0,121 (0,075)	
Idrætsfor.: Ja				0,461* (0,261)				-0,202 (0,157)
<i>Ref. Høje-Taastrup</i>								
Slagelse	-1,366*** (0,406)	-1,563*** (0,453)	-1,596*** (0,458)	-1,290*** (0,392)	-0,508** (0,229)	-0,483** (0,244)	-0,500** (0,245)	-0,434* (0,232)
Varde	-1,226*** (0,457)	-1,410*** (0,503)	-1,455*** (0,509)	-1,092** (0,438)	-0,780*** (0,298)	-0,794** (0,308)	-0,837*** (0,311)	-0,616** (0,301)
Viborg	0,544 (0,415)	0,220 (0,468)	0,174 (0,472)	0,518 (0,402)	0,287 (0,189)	0,265 (0,210)	0,235 (0,213)	0,295 (0,202)

Ref. idrætsforening

Kulturel forening	-0,286 (0,327)	-0,402 (0,344)	-0,503 (0,350)		0,204 (0,209)	0,138 (0,242)	0,114 (0,244)	
Uniformerede korps	1,057* (0,623)	1,266* (0,707)	1,127 (0,703)		0,705*** (0,260)	0,751*** (0,270)	0,706*** (0,270)	
Aftenskole	-0,381 (0,619)	-0,233 (0,692)	-0,311 (0,685)		0,487 (0,334)	0,757** (0,321)	0,726** (0,311)	
Anden forening	-1,354*** (0,381)	-1,235*** (0,415)	-1,266*** (0,417)		-0,518** (0,231)	-0,602** (0,249)	-0,632** (0,249)	
Etableringsår	-0,006 (0,004)	-0,004 (0,004)	-0,003 (0,004)	-0,006* (0,004)	0,003 (0,002)	0,003 (0,002)	0,004* (0,002)	0,003 (0,002)
Konstant	12,579 (7,944)	6,977 (8,333)	5,914 (8,328)	12,533 (7,714)	-3,075 (3,859)	-4,640 (4,218)	-4,743 (4,123)	-2,313 (3,982)
N	334	296	296	334	205	184	184	205
R ²	-	-	-	-	0,281	0,294	0,296	0,220

Note: Koefficienterne (Y = medlemskab af samråd, logistisk regression) viser ændringen i logaritmen til oddsene for den afhængige variabel, når den uafhængige variabel ændres med ét skalapoint. Koefficienterne (Y = kontakthypighed, lineær regression) viser ændringen i den afhængige variabel, når den uafhængige variabel ændres med ét skalapoint. Standardfejl i parentes. *** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1.

ressourcemæssige faktor i relation til medlemskab af samråd ser dermed ud til at være foreningens størrelse, og det positive fortegn skal tolkes sådan, at flere medlemmer øger sandsynligheden for, at foreningen er medlem af et samråd.

Model 2 undersøger, om foreninger med større lokal orientering vil engagere sig mere i samråd end foreninger med mindre lokal orientering (hypotese 2). Her viser analysen, at begge indikatorer for lokal orientering har positivt fortegn og er statistisk signifikante. Det betyder, at foreninger, der holdningsmæssigt er mere orienteret mod lokalområdet, også er mere tilbøjelige til at være medlem af et samråd i praksis. Den ene indikator er dog kun signifikant på et lavere niveau, end hvad der konventionelt godtages ($p < 0,10$), men overordnet støtter resultaterne hypotese 2, når engagementet i samråd måles på medlemskab.

Endelig undersøger model 3, om idrætsforeninger er mere tilbøjelige til at være medlem af et samråd end andre foreningstyper (hypotese 3). Koefficienten for idrætsforeninger er positiv og signifikant på et 10-procentsniveau. Det vil sige, at idrætsforeninger er mere tilbøjelige til at være medlem af samråd end øvrige foreninger, men at sammenhængen er ikke signifikant på et konventionelt niveau. Sidstnævnte kan dog skyldes *posttreatment bias*, som blandt andet opstår, når en kontrolvariabel er en mellemkommende variabel mellem den uafhængige og den afhængige variabel (Rohrer, 2018). Konsekvensen er, at kontrolvariablen fjerner noget af den uafhængige variabels effekt, og det er sandsynligt i forholdet mellem variabelen for idrætsforening og modellens resourcevariable. Det at være en idrætsforening kan fx føre til flere medlemmer, frivillige og lønnede, fordi idrætsområdet generelt fylder mere i det samlede aktivitetsbillede end de øvrige foreningsområder. Empirisk ses en signifikant og positiv sammenhæng mellem variabelen for idrætsforeninger og antallet af medlemmer og frivillige (ikke vist her). Ud fra denne betragtning vurderes det, at idrætsforeninger er mere tilbøjelige til at være medlemmer af samråd end andre foreninger, og at der dermed overordnet er støtte til hypotese 3, når foreningernes engagement måles på medlemskab af samråd.

Hyppighed af kontakt med samråd

Den anden halvdel af tabel 5 indeholder resultaterne for hyppigheden af kontakt med samrådet blandt medlemsforeninger, og analysen er her baseret på lineær regression. Model 5 tester hypotesen om, at ressourcestærke foreninger er mere tilbøjelige til at engagere sig i samråd end mindre ressourcestærke foreninger (hypotese 1). Resultaterne viser, at både antallet af medlemmer og forekomsten af lønnede medarbejdere har en positiv og signifikant sammenhæng med kontakthyppighed ($p < 0,05$; $p < 0,01$), mens antallet af frivillige ikke har nogen signifikant sammenhæng med kontakthyppighed.

Model 6 og 7 tester, om foreninger med større lokal orientering vil engagere sig mere i samråd end foreninger med mindre lokal orientering (hypotese 2). Resultaterne viser, at lokal orientering ikke hænger sammen med kontakthyp-pighed ($p > 0,10$), og dermed er der ikke opbakning til hypotese 2, når enga-gementet i samråd måles på hyppigheden af kontakt. I relation til hypotese 1 er det dog interessant, at koefficienten for antal medlemmer er signifikant på et 10-procentsniveau i model 6 og insignifikant i model 7. Med andre ord fjerner lokal orientering en del af forklaringskraften for antal medlemmer, når varia-blene inkluderes i samme model. I disse modeller kan der imidlertid være pro-blemer med posttreatment bias, hvis lokal orientering er en mellemkommende variabel mellem den uafhængige (antal medlemmer) og den afhængige variabel (kontakthyp-pighed). Det er fx sandsynligt, at større foreninger har et bredere udsyn mod det lokalområde, de er en del af, end mindre foreninger har. Sup-plerende analyser peger på en svag men signifikant sammenhæng mellem antal medlemmer og lokal orientering. Ud fra en samlet betragtning finder hypotese 1 således støtte i analysens resultater (se også Ibsen og Iversen, 2024).

Model 8 undersøger hypotesen om, at idrætsforeninger er mere tilbøjelige til at engagere sig i samråd end øvrige foreninger (hypotese 3), når enga-gementet måles på kontakthyp-pighed. Resultaterne viser, at idrætsforeninger ikke er mere tilbøjelige til at tage kontakt end øvrige foreninger, og dermed er der ikke opbakning til hypotesen, når engagementet måles på kontakthyp-pighed.

Opsamling

Samlet set finder hypotese 1 delvis støtte i analysens resultater: Foreninger er mere tilbøjelige til at være medlem af et samråd, desto flere medlemmer de har. De øvrige ressourcevariable (antal frivillige og lønnede medarbejdere) har ikke betydning her. Samtidig viser resultaterne, at medlemsforeninger kontak-ter samrådet mere, når de har lønnede medarbejdere, og jo flere medlemmer de har. Heller ikke her har antallet af frivillige betydning.

Analysen bekræfter også delvist hypotese 2 og 3: En større lokal orientering og det at være idrætsforening øger sandsynligheden for at være medlem af et samråd, men foreninger med en høj grad af lokal orientering og idrætsforenin-ger kontakter ikke samrådene mere end andre foreninger.

Konklusion og diskussion af analysens resultater

Ud fra en teoretisk antagelse om, at foreninger kan spille en demokratisk rolle gennem engagement i foreningssamråd, har artiklen undersøgt en række for-ventninger om sammenhænge mellem foreningernes karakteristika og hold-ninger og deres engagement i lokale foreningssamråd. Analysens resultater be-

kræfter i nogen grad de tre hypoteser om, at foreninger med mange ressourcer, foreninger med en høj grad af lokal orientering og idrætsforeninger er mere tilbøjelige til at engagere sig end andre foreninger. Samtidig har analysen dog nuanceret hypotesernes antagelser betydeligt.

Først og fremmest viser resultaterne, at de forventede sammenhænge er til stede ved alle tre hypoteser, når det gælder foreningernes tilbøjelighed til at være medlem af et samråd. Antallet af foreningsmedlemmer, graden af lokal orientering og det at være idrætsforening fremmer alle tilbøjeligheden til medlemskab. Det er imidlertid kun foreningens ressourcer – i form af antallet af medlemmer og forekomsten af lønnede medarbejdere – der hænger positivt sammen med hyppigheden af kontakt med samrådet. Dermed er det ikke nødvendigvis de samme forhold, som er afgørende for, om en forening melder sig ind i et samråd, og hvor ofte foreningen efterfølgende kontakter samrådet.

I det følgende diskuteres, hvad ovenstående resultater er et udtryk for, og hvad de kan betyde for foreningernes og foreningssamrådenes demokratiske rolle. Selvom undersøgelsen er gennemført i fire casekommuner, og resultaterne dermed ikke nødvendigvis kan overføres til landsplan, kan der være inspiration at hente til det videre samarbejde mellem foreninger, samråd og kommuner, hvis man ønsker at styrke foreningers og foreningssamråds demokratiske rolle.

For det første viser analysen tydeligt, at foreninger ikke nødvendigvis engagerer sig i samråd, selvom samrådenes rolle som medierende led er til stede. Foreningernes eksterne demokratiske rolle igennem samråd kan dermed ikke tages for givet, og der er stor variation i, hvorvidt den udfolder sig. Nogle foreninger er snævert orienteret mod deres egne aktiviteter (Thøgersen og Bjerrum, 2022), mens foreninger med mange menneskelige ressourcer i form af medlemmer og lønnede ansatte er mere tilbøjelige til at engagere sig, idrætsforeninger er mere engagerede end øvrige foreninger, og foreningernes lokale orientering i nogen grad ser ud til at fremme engagementet. I et demokratisk perspektiv er det således et opmærksomhedspunkt, at mindre foreninger kan have vanskeligere ved at indgå i de lokale beslutningsstrukturer. Det kan dog også skyldes, at de i mindre grad oplever et behov for at engagere sig – måske fordi deres behov for faciliteter og økonomisk støtte er begrænset – eller fordi de i stedet udfylder rollen som bindeled ved selv at kontakte kommunen. Når ikke-medlemmer af samråd spørges ind til årsagen, svarer flere, at de hellere selv vil kontakte kommunen (Thøgersen, Bilberg og Petersen, 2022). Foreninger, som ikke er medlem af samråd, er dog generelt mindre tilbøjelige til at kontakte kommunen end medlemmer, og kontakten til samrådet og kontakten til kommunen ser dermed ud til at gå hånd i hånd (Thøgersen og Bjerrum, 2022: 25). Endelig er det en

mulighed, at et begrænset engagement i samråd knytter sig til samrådenes rolle og position, hvilket vil blive uddybet senere.

For det andet viser analysen, at medlemskab og kontakt er to forskellige sider af foreningernes samrådsengagement, og at det især er i forhold til medlemskab, at de opstillede hypoteser finder støtte. Ses engagement i samrådene ud fra et repræsentativt ideal, kan medlemskab i sig selv have stor og selvstændig værdi, da foreningerne gennem medlemskab og deres mulighed for at påvirke valget af samrådets bestyrelse giver samrådene mandat til at agere på deres vegne (Warren, 2001: 83). Dermed kan foreningerne styrke deres eksterne demokratiske rolle gennem samrådene. Ud fra det perspektiv kan kontakten i perioden mellem valg af bestyrelse ses som mindre vigtig for engagementet i samrådene. Begrænset kontakt til samrådene kan også være et udtryk for tilfredshed med samrådenes arbejde og dermed ikke nødvendigvis for manglende opbakning til samrådets rolle som bindeled. Det er dog samtidig sandsynligt, at foreningerne har mulighed for at styrke deres koordinerende rolle og rollen som bindeled gennem hyppig kontakt til samrådet, og her ser det ligeledes ud til, at ressourcemæssige begrænsninger kan være en hindring. Et vigtigt opmærksomhedspunkt er derudover, at analysen ikke har haft fokus på *indholdet* i foreningernes kontakt med samrådene, ligesom kontakten ikke er belyst i sammenhæng med foreningernes direkte kontakt ind i det politiske system. Disse forhold kan være centrale at belyse i fremtidige analyser af, hvordan og i hvilken udstrækning foreningerne udfolder deres demokratiske potentialer gennem lokale samråd, og i hvilken grad de gør det gennem direkte kontakt til kommunen.

For det tredje er det centralt at se på foreningernes varierende engagement i relation til den konkrete rolle, de enkelte samråd spiller. I alle analyserne indgår det som kontrolvariabel, hvilken casekommune foreningen tilhører, og resultaterne viser, at foreningernes engagement i samrådene varierer på tværs af kommunerne. Det hænger formentlig sammen med, at samrådene i nogle kommuner har en mindre etableret position – både når det gælder den interessevaretagende og den koordinerende rolle. For eksempel var alle samråd i Varde Kommune relativt nye på undersøgelsestidspunktet, og flere var usikre på deres egen rolle. Hvis foreningerne ikke oplever, at samrådene har nogen væsentlig indflydelse og gør en forskel for området, kan det smitte af på deres engagement og syn på samrådenes rolle (Thøgersen, Bilberg og Petersen, 2022). Hvis samråd skal spille en meningsfuld rolle som bindeled, er det derfor vigtigt at se på, hvordan de etablerer deres egen position og relationer til de foreninger, de repræsenterer. For eksempel er det interessant, at der er betydeligt flere foreninger, som i praksis er medlem af et samråd, end som oplever at være det. Det tyder på et behov for at øge kendskabet til samrådene og styrke relationerne på

tværs af samråd og medlemmer. Den demokratiske rolle – gennem eksterne effekter og offentlighedseffekter – som foreningerne potentielt kan spille gennem engagement i samråd, kan således ikke betragtes uafhængigt af karakteren af den interessevaretagende og koordinerende rolle, de enkelte samråd spiller, og herunder også hvad der indholdsmæssigt karakteriserer samrådenes kontakt ind i det lokalpolitiske system.

På baggrund af analysens resultater kan det konkluderes, at foreningerne potentielt udøver deres demokratiske rolle gennem samråd som medierende led, men det sker ikke automatisk. Det kræver, at foreningerne engagerer sig i samrådene, og det er i størst grad tilfældet blandt ressourcestærke foreninger, foreninger med høj lokal orientering og blandt idrætsforeninger. Derudover kræver det, at samrådene har en etableret position i kommunen. Der er imidlertid fortsat et stort potentiale for, at flere foreninger kan engagere sig, og at samrådene kan styrke deres position, ligesom der kan forventes en tæt sammenhæng mellem foreningernes engagement og samrådenes rolle og position i kommunen.

Litteratur

- Amnå, Erik (2006). Still a trustworthy ally? Civil society and the transformation of Scandinavian democracy. *Journal of Civil Society* 2 (1): 1-20.
- Andersen, Jørgen Goul (2002). Danskernes deltagelse i foreningsliv og græsrodsbevægelser, pp. 195-245 i Flemming Mikkelsen (red.), *Bevægelser i demokrati*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Ansell, Christopher (2003). Community embeddedness and collaborative governance in the San Francisco Bay Area Environmental Movement, pp.123-144 i Mario Diani og Doug McAdams (red.), *Social Movements and Networks. Relational Approaches to Collective Action*. New York: Oxford University Press.
- Bergsgard, Nils Asle og Svein Inge Nødland (2009). Kontaktmønstre og innflytelse i den lokale idrettspolitikken: Nettverk eller hierarki?, pp. 117-145 i Bernard Enjolras og Ragnhild Waldahl Holmen (red.), *Frivillige organisasjoner og offentlig politikk*. Oslo: Novus Forlag.
- Binderkrantz, Anne Skorkjær, Peter Munk Christiansen og Helene Helboe Pedersen (2015). Interest group access to the bureaucracy, parliament, and the media. *Governance* 28 (1): 95-112.
- Christiansen, Peter Munk og Asbjørn Sonne Nørgaard (2002). *Faste forhold – flygtige forbindelser. Stat og interesseorganisationer i Danmark i det 20. århundrede*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Dekker, Paul (2014). Tocqueville did not write about soccer clubs: Participation in voluntary associations and political involvement, pp. 45-57 i Matthias Freise og Tor-

- sten Hallmann (red.), *Modernizing democracy: Associations and associating in the 21st century*. New York: Springer.
- Doherty, Alison og Graham Cuskelly (2020). Organizational capacity and performance of community sport clubs. *Journal of Sports Management* 34 (3): 240-259.
- Enroljas, Bernard og Håkon Trættemberg (2023). Interactions between local government and voluntary associations. Theoretical perspectives, pp. 23-42 i Bjarne Ibsen (red.), *Voluntary and public sector collaboration in Scandinavia*. Palgrave Macmillan.
- Enroljas, Bernard, Seippel, Ørnulf og Ragnhild Waldahl (2012). *Norsk Idrett. Organisering, fellesskap og politik*. Oslo: Akilles Forlag.
- Eske, Mette (2021). *Folkeoplysningen i kommunerne. Delrapport 3: Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning.
- Folkeoplysningsloven (2018). LBK nr 1115 af 31/08/2018.
- Fung, Archon (2003). Associations and democracy: Between theories, hope and realities. *Annual Review of Sociology* 29 (1): 515-539.
- Gerring, John (2007). *Case study research: Principles and practices*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hall, Michael, Alison Andrukow, Cathy Barr, Kathy Brock, Margaret de Wit, Don Embuldeniya, Louis Jolin, David Lasby, Benoit Lévesque, Eli Malinsky, Susan Stowe og Yves Vaillancourt (2003). *The capacity to serve: A qualitative study of the challenges facing Canada's nonprofit and voluntary organizations*. Canadian Centre for Philanthropy.
- Hansen, Jørn (2014). Idrættens sundhedspolitiske reference, pp. 255-279 i Klaus Eskelund og Thomas Skovgaard (red.), *Samfundets idræt. Forskningsbaserede indspark i debatten om idrættens støttestrukturer*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Hansen, Verner (1944). *Et idrætsråds arbejde i en mindre by*. Meddelelse fra Dansk Idræts Forbund.
- Ibsen, Bjarne (2020). Foreningerne og demokratiet, pp. 114-137 i Jakob Kaastrup Sørensens og Daniel Honoré Jensen (red.), *Er demokratiet i krise? Analyser og anbefalinger til at styrke demokratiet i Danmark*. DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd.
- Ibsen, Bjarne og Evald Bundgaard Iversen (2022). *Foreningslivets engagement i lokal udvikling i landdistrikter*. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.
- Ibsen, Bjarne og Evald Bundgaard Iversen (2024). Foreningers involvering i at bevare og udvikle lokalsamfund i landdistrikter. *Politica* 56 (3): 195-216.
- Ibsen, Bjarne og Klaus Levinsen (2016). *Unge, foreninger og demokrati*. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.
- Ibsen, Bjarne, Malene Thøgersen og Klaus Levinsen (2013). *Kontinuitet og forandring i foreningslivet. Analyser af foreningslivets udbredelse, sammensætning og karakteristika i*

- 00'erne. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.
- Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2011). *Regionalpolitisk redegørelse 2011 – Analyser og baggrund*. Indenrigs- og Sundhedsministeriet.
- Klausen, Kurt Klaudi og Per Selle (1996). The third sector in Scandinavia. *Voluntas* 7 (2): 99-122.
- Levinsen, Klaus og Bjarne Ibsen (2020). Foreningernes samarbejde med kommunale institutioner, pp. 45-65 i Bjarne Ibsen (red.), *Den frivillige kommune. Samspillet mellem den frivillige og den offentlige sektor*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Levinsen, Klaus, Malene Thøgersen og Bjarne Ibsen (2012). Institutional reforms and voluntary associations. *Scandinavian Political Studies* 35 (4): 295-318.
- Pateman, Caroll (2012). Participatory democracy revisited. *American Political Science Association* 10 (1): 7-19.
- Pestoff, Victor (2008). *A democratic architecture for the welfare state: Promoting citizen participation, the third sector and co-production*. New York: Routledge.
- Putnam, Robert D. (2003). Democracy, pp. 157-167 i Robert A. Dahl, Ian Shapiro og José Antônio Cheibub (red.), *The democracy sourcebook*. Cambridge: MIT Press.
- Rask, Steffen, Andreas Nygaard og Henriette Bjerrum (2021). *Foreningsliv i Aarhus Kommune. En undersøgelse af fællesskaber, frivillighed og tilfredshed*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.
- Regeringen (2022). *Ansvar for Danmark: Det politiske grundlag for Danmarks regering*.
- Rohrer, Julia M. (2018). Thinking clearly about correlations and causation: Graphical causal models for observational data. *Advances in Methods and Practices in Psychological Science* 1 (1): 27-42.
- Rossi, Lea, Svenja Feiler, Sören Dallmeyer og Christoph Breuer (2023). Organizational capacity building in non-profit sport clubs: exploring the role of competition as a capacity building stimulus. *European Sport Management Quarterly*: 1-19.
- Roßteuscher, Sigrid (2005). *Democracy and the role of associations: Political, structural and social contexts*. Abingdon: Routledge.
- Smith, David og Stijn Van Puyvelde (2016). Theories of associations and volunteering, pp. 23-58 i Smith, David Horton, Robert A. Stebbins og Jurgen Grotz (red.), *The Palgrave handbook of volunteering, civic participation, and nonprofit associations*. London: Palgrave Macmillan.
- Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten (2019). *Politisk forståelse mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten: Retfærdig retning for Danmark*.
- Thøgersen, Malene (2012). *Institutionelle omgivelser og foreningslivet. Kommunalreformens betydning for samspillet mellem kommuner og frivillige foreninger*. Ph.d.-afhandling. Syddansk Universitetsforlag.

- Thøgersen, Malene og Henriette Bjerrum (2022). *Foreninger mellem aktiviteter, samråd og kommuner: Foreningers positionering og samfundsmæssige engagement i fire casekommuner*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning.
- Thøgersen, Malene, Line Bilberg og Frederik Petersen (2022). *Lokale samråd som bindeled mellem kommune og foreningsliv. Samrådenes roller og potentialer i fire casekommuner*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning.
- Thøgersen, Malene, Jalte Blom, Henriette Bjerrum og Astrid Margon Simonsen (2021). *Lokale samråd på kultur-, idræts- og fritidsområdet: En landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt lokale samråd*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning.
- Torpe, Lars (2003). Democracy and associations in Denmark: Changing relationships between individuals and associations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 32 (3): 329-343.
- Torpe, Lars (2014). Corporatism and social trust: Bringing voluntary organizations “back in”. *Journal of Civil Society* 10 (2): 204-218.
- Waldahl, Ragnhild Holmen (2009). *Samspill mellom idrett og kommune: Idrettsrådene – organisasjon, rolle og oppgaver*. Oslo: Institutt for Samfunnsforskning.
- Warren, Mark E. (2001). *Democracy and association*. Princeton: Princeton University Press.
- Østerlund, Karsten (2014). Danske idrætsforeningers sociale kapital. Demokrati, socialt liv og frivilligt arbejde, pp. 99-136 i Klaus Eskelund og Thomas Skovgaard (red.), *Samfundets idræt. Forskningsbaserede indspark i debatten om idrættens støttestrukturer*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.